

Pagesia crepuscular

Ja fa anys que el concepte de novel·la rural ha perdut les connotacions pejoratives que en un altre temps havia tingut. L'obra de gent com Maria Barbal o Jesús Moncada ha fet callar els pocs que encara es mostraven reticents cap a les històries allunyades del marc metropolità. I penso que *Terres de lloguer* (Columna, 2006), la novel·la d'Antoni Pladevall que va guanyar la darrera edició del premi Pin i Soler, es troba a l'alçada dels dos noms acabats de citar.

Terres de lloguer ens explica una realitat de pagesos que, fins a cert punt, s'allunya força de la realitat, posem per cas, alpicatina. Es tracta del món dels masovers, que no sent amos de les terres que conreen ni de la casa on viuen estan exposats a abandonar-ho tot quan l'amo (que generalment viu còmodament instal·lat a Barcelona) ho decideix en la revisió anual del contracte. Són pagesos que viuen allunyats dels nuclis de població i que combinen el conreu de cereals i patates amb la cria de bestiar. Una situació, per tant, sensiblement distant de la dels pagesos d'Alpicat, però que alhora hi té molts punts en comú: els uns i els altres, per exemple, han viscut una transformació radical durant els últims trenta o quaranta anys que ha comportat, entre altres coses, la transformació dels conreus, l'abandó d'alguns camps i la no continuïtat de la pagesia en moltes famílies.

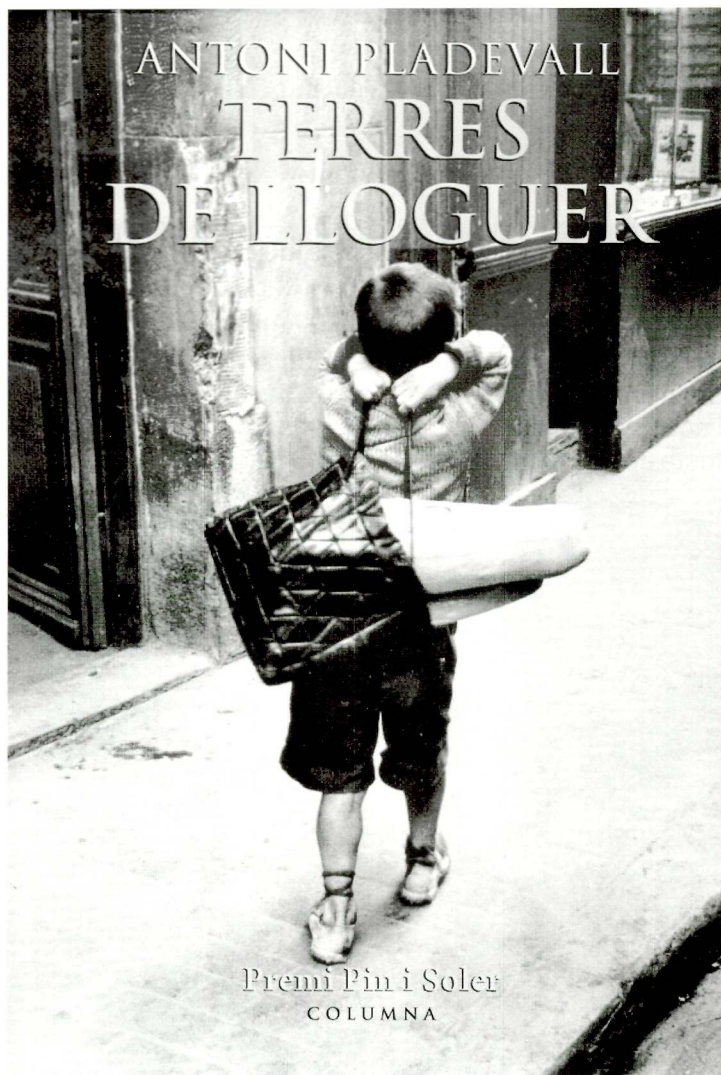
D'aquests últims trenta o quaranta anys s'ocupa, precisament, la novel·la. Els evoca amb pessimisme, així sí, com si es tractés d'un univers que, a poc a poc, desapareix sota l'inevitable signe d'un progrés tan humanament globalitzador com èticament enganyós. Es nota que l'Antoni Pladevall coneix de què parla, perquè la descripció de la vida quotidiana, dels costums i dels gestos dels personatges ens els fa propers. Fins i tot diria que, quan has viscut amb gent del camp, a camins tens la sensació de conèixer-los.

El retrat moral d'alguns personatges és més profund que el d'altres. De fet, la narració se centra en dos d'ells: un és el Vicenç del Molí de Sorribes, vell conco i esquerp que ha quedat com a únic estadant del mas i que es veu abocat a un procés de degradació professional i personal que el durà primer a caure malalt i després a una residència geriàtrica a la qual és incapaç d'adaptar-se; l'altre és el Josep de la Teuleria, a qui els amos han fet

fora del mas on ha viscut tota la vida perquè en aquelles terres volen construir-hi un camp de golf i s'enfronta a una depressió que el durà arran del suïcidi. Un i altre simbolitzen aquesta realitat que es troba, ja no en un final d'etapa, sinó en un final de tot; i el drama d'aquesta pagesia crepuscular ens enfronta, en el fons, amb el drama universal de la pèrdua d'un món, d'uns valors i, fins i tot, d'un paisatge.

Escrita amb una prosa impecable, solida però eficaç, efectiva i prou complexa, de frase tirant a llarga però que flueix com només els bons narradors saben fer fluir, *Terres de lloguer* està formada per vint capítols amb vida pròpia. Cadascun podria ser una història independent. El conjunt, però, configura un mosaic potent, emotiu i corprenedor sobre un col·lectiu social (el de la pagesia) de vegades oblidat, sovint distorsionat per la literatura (que tradicionalment l'ha aprofitat tan sols per fer-ne la caricatura) i sempre maltractat pel curs de la història.

Llorenç Capdevila

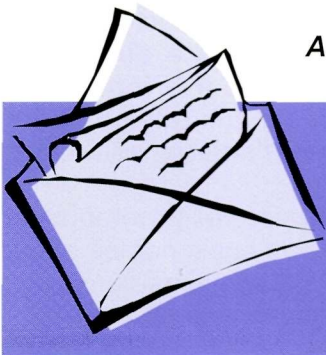

Carta d'un soldat

Presentació

Durant uns cinc anys vaig estar rebuscant documents sobre la Guerra Civil Espanyola. Ara que se m'ha passat una mica la febrada puc donar a la revista *El Nou Pinetel* -després de rebuscar-ho en en els arxius del meu vell ordinador- un document excepcional que vaig trobar entre els papers de l'antic secretari de Seròs, cap allà el 2003, quan, amablement, però amb algunes àrides i exagerades prevencions, em va deixar fullejar alguns papers, fotografies i cartes que li havien arribat per la posició de predomini que ocupà, durant molts anys -des dels temps de la República fins a la democràcia i la restitució de la Generalitat de Catalunya-, al consistori del poble del Baix Segrià. Entre els molts papers hi havia aquesta carta que ara transcriu per als lectors d'aquesta revista. El paper està en molt mal estat, la lletra és ben girada i, fins i tot, diria bella, i la manera d'escriure és prou correcta. El seu autor, que ens és del tot desconegut, però que era home llegit i amb gust per a l'escriure, segons es dedueix de la carta que trascric, morí al front del Segre en l'ofensiva del novembre de 1938 sense deixar rastre. No se'n sap res més. La referència al Doctor Tarrés està documentada, entre altres coses, pel volum que l'Abadia de Montserrat publicà, si no em falla la memòria, a la primeria dels anys vuitanta, car he buscat el volum a la meua llibreria i no l'he trobat pas a causa del desordre i al trasbals dels darrers temps. Aquest volum, escrit en forma de dietari era, fins fa poc, un dels pocs documents coetanis per a comprendre -des de la pell i les vivències d'un dels qui ho patiren- els episodis bèl·lics del front del Segre de l'any 1938 i el que alguns han anomenat *l'ensulsiada de Catalunya*. La carta, com el lector veurà, està datada l'agost del 1938 i, per les circumstàncies descrites, es refereix al cap de pont de Seròs, segurament a la vall de Móra, i l'hospital que esmenta degué estar situat a la vall de Pererola. El poble que omet, situat en la immediata reraguarda, deu ser Llardecans, o potser Maials.

Andreu Loncà Loncà

Carta d'agost de 1938

Estimada Noèlia,

Els dematins estic tan descentrat que ni els cigarros sé liar bé. M'aixeco terrós, vull dir que estic molt emboriat. He liat un cigarret que se m'ha desfet del tot, com una botifarra mal lligada. El segon ja m'ha sortit millor. Aquí, al front, quan no hi ha batalles, és un avorriment mortal. Mai més ben dit: si bades et peguen un tiro (sic) que t'envien a l'hospital o a l'altra banda. Per això em dedico a fumar aquest tabac de picadura que em crema la gola. M'emboira agradablement.

Ara em crema els dits mentre t'escric aquesta carta amb una punta de llapis que trobat al botiquin. Millor dit: el doctor Tarrés, que és una bellíssima persona, i que sempre va amb llibres, llapis i quadernets, me l'ha donat perquè escrivís a la mare, m'ha dit.

El doctor Tarrés és un home bonhomiós, de bona pasta i em sembla que una mica filòsof: sovint va amb novel·les alemanyes i algun tractat d'espiritualitat.

Amb el llapis a la mà, he pensat que també podia escriure a la nòvia que fa mesos que no veig i que espero que no s'hagi oblidat de mi. Així que m'hi he posat. No et puc dir on em trobo però sàpigues que em trobo bé en una posició molt airejada. Sempre penso en tu (tret de quan m'amago de les morterades dels facciosos!)

Quant a la meua posició al batalló ara estic bregant per fer d'ajudant del doctor Tarrés al·legant que en la vida civil vaig ser sanador de porcs. El Doctor Tarrés, al primer cop d'ull, darrera les ulleres de cul de got que duu, m'ha mirat estranyat. Després, quan no hi havia moros a la costa, m'ha demanat si era bon cristià. I jo li he dit que i tant, que cada dia reso un parenostre d'amagat de tothom.

Ell m'ha dit que farà tots els possibles. I m'ha semblat que hi puc confiar.

Li he mentit una mica, però tampoc massa: la veritat és que només reso de pur acolloniment quan sento petar les bombes dels caces alemanys i estic amb el palet a la boca, davall de terra, en una cova que hem excavat a pic i pala, perquè no em rebentin els timpans. Llavors reso fins i tot "el Dios te salve María"

